

Screening op mondkanker: een taak voor de tandarts?

TEKST: TESSA VOGELAAR

Jaarlijks krijgen ongeveer 1700 Nederlandse patiënten de diagnose mond- en keelkanker. Steeds vaker gaat het niet om de stereotype oudere patiënt die veel rookt en drinkt, maar om jongere patiënten met het seksueel overdraagbare humaan papillomavirus (HPV). De tandarts lijkt de professional bij uitstek om (symptomen van) mond- en keelkanker tijdig te ontdekken. Zien tandartsen het zitten deze screening uit te voeren en patiënten gênante vragen te stellen?

Marcella Poelman is tandarts MaxilloFaciale Prothetiek (MFP) in opleiding en deed samen met collega's onderzoek naar de bereidheid van aanstaande tandartsen een rol te vervullen in de preventie van HPV-gerelateerde mond- en keelkanker. "In Nederland is over dit onderwerp nog maar weinig gepubliceerd," vertelt zij aan *Dental Tribune*. "In de Verenigde Staten daarentegen is het al heel groot en ook in Engeland en Duitsland is er al veel over geschreven. Dat komt mogelijk doordat de prevalentie in ons land een stuk lager ligt dan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten."

Het aantal gevallen met mond- en keelkanker gerelateerd aan HPV is in Nederland niet groot, maar neemt wel sterk toe: in 2016 werd dit geconstateerd bij 630 mensen, in 1990 nog 'slechts' bij 250. Een zorgwekkende stijging, vindt Poelman.

Studenten voelen zich onzeker over de screening

Onderwijs en protocol nodig

Onder de titel *Prevention of HPV-Related Oral Cancer by Dentists: Assessing the Opinion of Dutch Dental Students* beschreven Poelman en coauteurs hun onderzoek. Het verscheen in juli in het internationale *Journal of Cancer Education*. "In ons onderzoek wilden we in kaart brengen hoe bewust studenten tandheelkunde zijn van het verband tussen HPV en mond- en keelkanker, in welke mate ze bereid zijn een rol te spelen in de preventie ervan en hoe zeker ze zich voelen in het uitvoeren van een screening op deze vorm van kanker. Vijf van de zestien vragen die werden gesteld om de kennis van de studenten te testen, werd door de meerderheid fout beantwoord, maar de risicofactoren voor mond- en keelkanker wisten de studenten veelal goed te identificeren. Meest opvallend aan de uitkomsten vond ik hoe onzeker de studenten zich voelen over het uitvoeren van een screening op mond- en keelkanker. Hoewel je daar als student wel onderwijs over krijgt, geeft een grote meerderheid (89%) aan hier meer behoefte aan te hebben. Daarnaast geven de studenten aan behoefte te hebben aan een protocol, specifiek gericht op het screenen op mond- en keelkanker. Mogelijk zou het Kennisinstituut Mondzorg (KiMo) daar een rol in kunnen spelen."

De onderzoekers vroegen aanstaande tandartsen verder hoe gemakkelijk zij sommige onderwerpen met patiënten in de stoel

bespreken. Seksueel overdraagbare infecties bespreken met de patiënt werd als 'niet zo gemakkelijk' gezien; vrouwelijke studenten bleken er meer moeite mee te hebben. Poelman: "Persoonlijk zie ik het bespreken hiervan ook niet als de belangrijkste taak van de tandarts."

Risicofactoren

"Wat voor tandartsen echt van belang is, is dat ze zich bewust zijn van de doelgroep bij wie HPV-gerelateerde mond- en keelkanker voorkomt. De risicofactoren zijn veranderd. Voorheen waren het de oudere rokers en drinkers die mond- en keelkanker kregen, nu vormen met name jongere mannen vanaf veertig jaar, die veel seksuele relaties hebben gehad, een risicogroep. Juist deze groep moet door de tandarts worden gescreend: zitten er knobbeltjes in de nek, kun je de pharynxbogen zien, zijn afwijkingen in het slijmvlies zichtbaar?"

De studie gaat door onder de doelgroep van werkende tandartsen. Poelman: "We zijn nu bezig met de analyse van die gegevens, de publicatie hiervan staat gepland voor oktober. Wat we daar al in zien, is dat bijna negen van de tien tandartsen aangeven tijdens een controle te screenen op mond- en keelkanker. Ook zegt 80% zich bewust te zijn van de relatie tussen HPV en mond- en keelkanker. Dat heeft ons positief verrast. Een zelfde onderzoek onder mondhygiënist zit nog in de pijplijn."

HPV-screeningsmiddelen

Hoe de rol van de tandarts in de preventie van HPV-gerelateerde mond- en keelkanker zich gaat ontwikkelen, is lastig te zeggen. "Het is controversieel: sommige tandartsen vinden het niet hun taak en van een kaakchirurg kreeg ik de vraag of achter ons onderzoek soms het financiële belang zat van een producent van HPV-screeningsmiddelen. Dat is niet het geval, maar een aantal commerciële organisaties heeft inderdaad middelen op de markt gebracht waarmee met een bloed- of speekseltest antistoffen tegen HPV aangetoond kunnen worden bij patiënten." Deze testen zijn volgens Poelman echter niet bruikbaar om het risico voor het ontwikkelen van HPV-gerelateerde mond- en keelkanker te bepalen. Tachtig procent van de bevolking raakt eens in hun leven besmet met HPV. Bij 99% hiervan is deze besmetting symptomloos en verdwijnt het virus vanzelf binnen twee jaar.

Poelman besluit: "De tandarts is bij uitstek de professional die als poortwachter kan optreden in de

preventie van mond- en keelkanker, omdat hij de meeste patiënten ieder halfjaar ziet. Kennis over de risicofactoren van HPV-gerelateerde mond- en keelkanker, het HPV-vaccin en vaardigheden in de klinische screening zijn hiervoor noodzakelijk. Bij een tijdige diagnose van mond- en keelkanker zijn de overlevingskansen veel groter."

Mond- en keelkanker gerelateerd aan HPV komt steeds meer voor

Over HPV

HPV is de afkorting van 'humaan papillomavirus'. HPV is bijna altijd de veroorzaker van baarmoederskanker, waaraan in Nederland

elk jaar 200 vrouwen sterven. Maar HPV kan ook de kans op andere soorten kankers vergroten, zoals kanker van de mond-keelholte, schaamlippen, vagina en anus. In Nederland is een stijging zichtbaar in HPV-gerelateerde mond- en keelkanker: in 2016 werden 630 mensen gediagnosticeerd, in 1990 waren dat er 250. Het percentage keelkanker in ons land dat door HPV wordt veroorzaakt is de afgelopen 20 jaar verzesvoudigd, van 5% naar 30%.

De meeste HPV-soorten zijn niet gevaarlijk, maar een paar wel, vooral de soorten 16 en 18. De HPV-vaccinatie, waar meisjes in Nederland sinds 2009 op 12-jarige leeftijd voor worden uitgenodigd, beschermt tegen deze twee varianten. De mogelijkheden om jongens ook tegen HPV te vaccineren, deels om zichzelf te beschermen tegen HPV-gerelateerde ziekten en deels om meisjes te beschermen, worden nog onderzocht.

Geschat wordt dat in de Verenig-

Marcella Poelman, tandarts maxillo-faciale prothetiek in opleiding.

de Staten elk jaar 3.200 vrouwen en 13.200 mannen gediagnosticeerd worden met HPV-geassocieerde mond- en keelkanker. Orale seks wordt als de voornaamste risicofactor gezien om een HPV-infectie op te lopen in mond of keel. In zeldzame gevallen kan de infectie zich over de jaren heen ontwikkelen tot kanker. Onderzoekers in de Verenigde Staten denken dat HPV-vaccinatie ervoor kan zorgen dat orale infecties die mond- en keelkanker veroorzaken met 88% kunnen afnemen.

(bron: Poelman/RIVM/Dental Tribune International) ■

Een sterke kern voor het beste fundament.

info@dental4.nl
www.dental4.nl

Visalys® Core voor een betrouwbare hechtverbinding met alle gangbare één- of meerstaps bondingsystemen.

www.kettenbach.com